

2002

WAT IS NON-SYNCHRONISME?

Nanna van Heest en Nadine Stijns spreken zich uit

Mijn eerste ontmoeting met de Non-Synchronisten betrof een workshop op het Amsterdamse Storkterrein, waar een keur van jonge kunstenaars en architecten onder leiding van Alicia Frames concepten ontwikkelde voor een nieuwe invulling van dit verouderde bedrijvenpark. Een van die concepten betrof de ontwikkeling van een plein. De Non-Synchronisten, dat zijn de multimediakunstenaars Nanna van Heest en Nadine Stijns, maakten naar analogie van de space-invader een filmpje waarin een zwart vierkant een stad vanuit verschillende hoeken aanvalt. Het resultaat van die aanvallen blijkt een 'spontane' of liever 'non-synchronistische' ontvouwing van een veelvoud aan mogelijke pleinen. "Je ziet in het filmpje dat het vierkant uit de lucht komt vallen en hele stukken van woontorens afvreet", zegt Nadine. "Iedereen zag meteen dat er een analogie bestond met de aanslag op de WTC-torens in New York", vervolgt Nanna.

De Non-Synchronisten vormen een inspirerend duo, dat elkaar werkend en pratend naar hogere vormen van samenwerking en creativiteit stuwt. Zowel in het spreken als in het werken ligt het tempo enorm hoog - een werkwijze die verraadt dat het duo vooral geïnteresseerd is in conceptuele benaderingen van artistieke, culturele en stedenbouwkundige vragen en problemen. Ideeën worden snel gematerialiseerd in tijdelijke stollingen die nauwelijks de status van afgeronde kunstobjecten verwerven. Tentoonstellingen of manifestaties hebben dan ook een tijdelijk en eenmalig karakter en dienen louter als tussentijdse rapportages. Ook de naam van het duo, de Non-Synchronisten, is slechts van tijdelijke aard en drukt een huidige stand van zaken uit.

Die manier van werken diende zich op de kunstacademie al aan. "Je krijgt op de academie allerlei modellen en technieken aangeboden, maar we hadden al snel genoeg van al die voorwaarden en vooronderstellingen", zegt Nanna. "We wilden een aanpak ontwikkelen die alleen op ons van toepassing was. Aanvankelijk werkten we puur dwangmatig vanuit het tegenovergestelde van de opdrachten die we kregen". Te dwangmatig, weet ook Nadine. "Maar ja, we wilden de manier waarop we moesten werken ter discussie stellen en alle automatismen problematiseren". In die speurtocht vonden ze echter wel voldoende aanknopingspunten om elkaar te stimuleren, te kritiseren, aan te vullen en te verbeteren.

Voor de Non-Synchronisten is de beeldende kunst een uniek reservaat waar je dingen kan doen die elders niet kunnen. Tevens biedt die beeldende kunst beiden een mogelijkheid om samen te werken, om intermediaal bezig te zijn. Want naast het kunstenaarschap is Nanna actief als grafisch ontwerper en werkt Nadine als fotograaf. Omdat de liefde voor de andere media nooit opdroogde bleek de geboorte van de Non-Synchronisten noodzakelijk.

"We zijn gefascineerd door wat er gebeurt als je met verschillende media werkt waarin je eigenlijk helemaal niet thuis bent, zoals het componeren van beats and basslines op de computer of het ontwikkelen van een choreografie voor een nieuwe dansvorm", legt Nanna uit. "Je gaat als amateurs aan de slag", vervolgt Nadine, "en je stuit op

technische problemen of ontdekt dat je foutjes maakt die waanzinnig intrigerend zijn". De Non-Synchronisten genieten van hun onvolkomenheden omdat zo'n werkwijze soms juweeltjes oplevert die vooraf nooit waren te voorspellen. "Laten we eerlijk zijn", zegt Nadine, "we vonden dit idee, dat we Non-Synchronisme doopten, gewoon een coole vorm om mee te werken".

"Non-Synchronisme komt voort uit onze wens ook muziek, dans en beweging in ons werk te betrekken", ligt Nanna toe. "Non-Synchronisme drukt voor ons de liefde uit voor de dingen die we altijd al hadden willen doen, maar waar we vanuit onze eigen opleiding en gekozen media nooit aan toe kwamen". Nadine: "Zo wilden we altijd al muziek maken, maar het kreeg geen plaats in onze opleiding". Voor de Non-Synchronisten kan alles een beeld zijn: een compositie, een filmpje, een dans, een button..."Beeld betekent gevoel voor vorm", verduidelijkt Nadine, "maar op de kunstacademie wordt het beeld vaak versmald tot een heel specifiek iets". Nanna: "Voor mij is bijvoorbeeld een jurk niets meer als een oppervlak of een podium, een drager van beeld en informatie".

Die denkbeelden hadden tot gevolg dat Nanna en Nadine al op de academie een duo vormden, dat zich Nieuw Begin noemde en een manifest opstelde, waaraan hun werk zich diende te houden:

1. Er wordt uitgegaan van een zelfgecreëerde basis binnen een bestaande, niet eerder onderzochte discipline of werkwijze;
2. deze basis wordt op violente, niet aan regels gebonden wijze bewerkt;
3. de esthetische waarde is ondergeschikt aan de actie;
4. het is verboden terug te grijpen op reeds bekende werkwijzen en voorliefdes;
5. keuzes worden gestuurd door het ontbreken van technische vaardigheden;
6. hieruit voortvloeiende vondsten en vormen worden ten volle benut en uitgelicht;
7. ieder resultaat is een basis voor een mogelijk vervolg: er bestaat geen definitief eindproduct.

Nanna: "Zo'n manier van werken maakt je superbewust van momenten en situaties, dat alles met alles in verband kan worden gebracht, dat niets af is en dus steeds potentieel klaar is voor nieuwe ingrepen en interventies". Het gebrek aan expertise is voor de Non-Synchronisten een creatief middel om nieuwe en verrassende dingen te ontplooiën. "Daarom spreken we in ons manifest ook van 'violente bewerkingen', vervolgt Nadine, "we brengen onszelf steeds geweld toe, van knippen en plakken tot weggooiën en verscheuren en weer opnieuw beginnen - we willen ons door niks laten belemmeren". Technische onkunde als bron van inspiratie - de Non-Synchronisten zijn er nog trots op ook. "Nou, het is niet zo van 'je bent jong en je kunt niks", moppert Nanna. "Het is een dubbel begrip, want we willen wel dat het ons artistiek stimuleert".

"We werken nu eenmaal snel, dat is ons handelsmerk", zegt Nadine. "En dan heb je geen tijd om drie maanden lang een nieuw computerprogramma te leren. Als we een film willen maken, moet die in drie dagen af kunnen zijn". Ook Nanna acht snelheid onontbeerlijk: "Ideeën wisselen zich in hoog tempo af en we willen dicht op onze ideeën blijven zitten. Wacht je te lang met het uitwerken daarvan, dan is je hoofd alweer met nieuwe ideeën bezig".

Hoewel de stortvloed aan collectieve ideeën centraal staat in hun werk, hebben de Non-

Synchronisten moeite met de term 'conceptuele kunst'. Volgens Nanna zijn de ideeën van de Non-Synchronisten te particulier en te minuscuul om voor conceptuele kunstwerken door te gaan: "Soms raken we gefascineerd door een heel klein stipje, dat zo mooi en intrigerend kan zijn, maar weer te klein om daar nou een groot verhaal aan vast te knopen. We zijn eerder associatief: je ziet iets, je hebt een eerste gedachte, je reageert erop, je intervenueert en het nieuwe idee dient zich alweer aan. Soms schreeuwen we een half uur naar elkaar: 'Wauw, waanzinnig, moet je zien, te gek!'. Daarom zijn we geen conceptuele kunstenaars, we willen de dingen echt niet groter maken dan ze zijn: een broodkruimel kan heel goed ook een broodkruimel zijn".

Volgens Nadine zijn de Non-Synchronisten eerder 'procesoperators', die gefascineerd zijn door het proces, door onvoorspelbare routes, door toevallige samenklontering van inzichten of beelden, maar ook door humor. "Onze exposities laten dan ook processen zien, maar er is vaak geen conceptueel verband. Ons werk is vooral bedoeld voor kunstenaars: die zien heel goed wat we doen, waar we ons tegen afzetten, welke humor we gebruiken om artistieke methodes en kunststromingen op de hak te nemen".

"Humor is belangrijk, maar we nemen onszelf bloedserius", zegt Nanna. "We willen een naïeve blik cultiveren - zo ontstond ook het filmpje over het zwarte vierkant. Toen het filmpje klaar was schrokken we van de gelijkenis met de WTC-aanslag". Pas na afloop ontspoon zich een discussie of zo'n vorm van non-synchronistische stedenbouw nu wel politiekcorrect was. "Plotseling leek het alsof we een standpunt innamen", merkt Nadine op, "iets dat we helemaal niet wilden - voor ons is de kunst iets anders dan het leven".

Non-Synchronisme is bedoeld voor de kunstwereld; het wil reageren op recente ontwikkelingen in de kunsten. Nanna: "De kunstwereld dreigt soms ten onder te gaan aan deprimerend gelul en gepraat. Maar kunst zegt ook iets over plezier. Ik heb enorm veel plezier in het werken met Nadine - ik heb er altijd zin in. Dat is heel belangrijk: de vrijheid te nemen te doen wat je leuk en belangrijk vindt. Het lijkt zo triviaal, maar het is toch schitterend om te zien dat mensen dingen doen die ze echt leuk vinden. Waarom moet kunst altijd zo zwaar zijn? Waarom moet kunst therapeutisch zijn of een psychosociale uitlaatklep?"

Ook Nadine verzet zich tegen een gecultiveerde kunstmentaliteit die je al op de academie aantreft. "Er zijn zoveel kunstenaars die net doen alsof ze gebukt gaan onder het wereldleed. Ze hebben vaak een prachtige jeugd gehad, maar toch denken dat ze dat een kunstenaar door een zwaar of zwartgallig verhaal moet worden gedreven. Ook veel docenten moedigen dat gedrag aan. Wij geloven in enthousiasme en plezier".

Gelukkig herkennen veel kunstenaars zich in het werk van de Non-Synchronisten. Nanna: "Ik weet dat er kunstenaars zijn die bij ons werk denken: eindelijk! Velen maken immers werk waar ze niet echt achter staan. Ze zijn bang dat als ze doen wat ze willen doen ze niet serieus worden genomen of zich schuldig gaan voelen". Non-Synchronisme is interactief: het moedigt mensen aan de aanzetten en mogelijkheden zelf verder te onderzoeken. Stiekem hopen ze dat bezoekers van hun exposities zelf verder gaan waar ze ophielden. Dat ze jurken en t-shirts gaan verknippen, dat ze met spuitbussen de ruimte verder inkleuren, dat ze zelf ook dansspasjes ontwikkelen. "We willen reacties", zegt Nanna, "al weten we vooraf niet waarop we reacties willen en

zullen krijgen". Daarom moet alles wat de Non-Synchronisten maken aanstekelijk en uitnodigend zijn. "Het gekke is dat we als een soort adviseurs worden gezien", vult Nadine aan, "alsof we kunstenaars adviezen en richtlijnen geven..."

Toch is Non-Synchronisme geen amusement of entertainment. De gecomponeerde en gesamplede beats wringen en schuren, dansen is bijna onmogelijk, ontwerpen zien er gehavend of halfklaar uit, logo's op buttons lijken eerder op pogingen en het zojuist gemaakte dansfilmpje lijkt nog het meest op een registratie van een stuk folklore van een niet bestaande cultuur. "Je moet het ook als egoïsme zien", zegt Nadine, "het interesseert ons namelijk geen fuck wat een ander er van vindt". Nanna: "Ons werk is van ons, het is inderdaad hermetisch, het getuigt van ons eigen wereldbeeld. Maar we willen anderen er dolgraag deelgenoot van maken".

Tenslotte informeer ik naar de favoriete kunstenaars van de Non-Synchronisten. Op die vraag volgt een stilzwijgen dat overgaat in een schaterlachen. "We hebben helemaal geen favoriete kunstenaars", zeggen beiden tegelijk. "Ik ben een fan van Nanna", zegt Nadine. "Nadine is mijn grote voorbeeld", vervolgt Nanna. Opnieuw trekken de Non-Synchronisten zich lachend terug in hun geheime genootschap. "Hee, kan je geen ragga-plaatje opzetten?", vragen ze.